

YENİ BİR ULUS OLUŞMASINDA PROPAGANDANIN ETKİSİ; ALMAN NASYONALİST PARTİ ÖRNEĞİ

The Effect of Propaganda in The Creation of a New Nation; Example of The German Nationalist Party

Öğr. Gör. Abduselami SARIGÜL

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi Ve Rehabilitasyon Bölümü Engelli Bakimi ve Rehabilitasyon Programı

selamisarigul@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1272-5274>

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-
Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute –
AİCUSBED 6/1 Nisan/April 2020 / Ağrı

ISSN: 2149-3006

e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	11.02.2020
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	08.03.2020
Sayfa- <i>Pages</i> : 285-320	 https://doi.org/10.31463/aicusbed.687788

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

 iThenticate

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute
AİCUSBED 6/1, 2020, 285-320

**YENİ BİR ULUS OLUŞMASINDA PROPAGANDANIN ETKİSİ; ALMAN
NASYONALİST PARTİ ÖRNEĞİ**

The Effect of Propaganda in The Creation of a New Nation; Example of The
German Nationalist Party

Öğr. Gör. Abduselami SARIGÜL

Öz

Ulus devletlerin oluşumuyla birlikte dünyada en etkili olmuş liderlerden birisi de hiç şüphesiz Hitler'dir. Hitler'in en büyük amacı ari Alman ırkı oluşturmaktır. Hitler, Nasyonal Sosyalist Parti programını ari Alman ırkı idealleri çerçevesinde şekillendirir. Hitler Almanya'nın başına geçmeden önce toplumlar üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olan toplumları değiştirip dönüştüren ve toplumsal hafızayı bir araç olarak kullanan bir yöntemi fark eder. Bu yöntem propagandadır. Propaganda; başta dil olmak üzere devlet ve onun aygıtları, resim, heykel, sinema, tiyatro, eğitim, fısıltı gazetesi, kitle iletişim araçları gibi bulabildiği her şeyi ideolojisi için kullanan özel bir yöntemin adıdır. Hitler'in partisi Almanya'da başa geçince Ülkedeki tüm kitle iletişim araçları ve dil de dâhil toplumla buluşan her şeye propaganda teknikleri gereği değerler yüklenmiştir. Yapılan propagandaların içeriğinde; Alman ulusunun üstün, gururlu ve onurlu insanlar olduğu öteki insanların özellikle Yahudi ve Çingenelerin alt sınıftan olduğu yönünde mesajlar yüklenerek toplumla öyle buluşturulmuştur. Çalışmada dünyada ortaya çıkan ulus devlet akımıyla birlikte Nasyonal Sosyalistlerin Alman ari ırkı oluşturmak için kullandıkları propaganda teknikleri ve ulus oluşturmada propagandanın etkisine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Almanya, Hitler, Nasyonal Sosyalist Parti, Propaganda, Ulus.

Abstract

With the rise of nation states, one of the most influential leaders in the world is undoubtedly Hitler. Hitler's biggest goal was to create a pure German race. Hitler shaped the National Socialist Party program within the framework of the German race ideals. Before Hitler took over Germany, had realized a method that had a very

important effect on societies, and could transform societies, and use social memory as a tool. This method was propaganda. Propaganda is the name of a special method that uses everything such as prominently language, state and its powers, painting, sculpture, cinema, theater, education, grapevine, mass media, etc. for its ideology. When Hitler's party took over in Germany, values were imposed on everything that met the society, including all media and language in the country, in accordance with propaganda techniques. In the content of the propaganda; Messages were sent to the society that other people, especially the Jews and Gypsies were lower class, but German nation were superior, proud and honorable people. In this study, both the nation-state movement that emerged in the world and the propaganda techniques used by the National Socialists to create a pure German race and the effect of propaganda in nation-building will be discussed.

Keywords: Germany, Hitler, National Socialist Party, Propaganda, Nation.

Giriş

Birinci Dünya Harbi'nin ardından devam eden süreçte Avrupa'da dikkatleri üzerine çeken en mühim olaylardan biri cumhuriyetin bölge ülkeleri arasında hızla yayılması ve bu cumhuriyetle yönetilen ülkelerin diktatörlüğe meyilli olma riski göstermeleridir (Ülman, 1957: 148). Aynı zamanda Avrupa'da iktisadi ve politik yapılarda bir karışıklık söz konusu olmuştur. Savaşlardan dolayı Versailles anlaşmasıyla Almanya çok zor bir durumda kalmış bu sebeplerden Almanya'nın Rusya ve Amerika'nın eline düştüğü yönünde çok ciddi bir kanaat oluşmuş, Almanya da bu berbat durumla baş edebilmek için Nasyonal Sosyalist düşünce meydana çıkmış ve bu düşünce temsilcileri yönetime getirilmiştir (Akçetin, 2016: 47). Nasyonal sosyalistler Hitler'in düşünceleri çerçevesinde parti programını hazırlamıştır. Partinin programının en temelinde Alman ırkının üstün olduğu bundan dolayı ari olması gerektiği yönünde bir ön kabul olduğu düşüncesi vardır. Bu dönemde Birinci Dünya Harbi'nin ardından dünya genelinde radikal milliyetçilik ve anti Marksizm gibi ideolojiler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu ideolojileri

besleyen bunlarla eş zamanlı geliştiği söylenebilen ve bunların etki alanını artırdığı düşünülen sınaî gelişmeler, teknoloji ve denetim toplumlarının oluşması da Hitler'in Nasyonal Sosyalist Partisinin ilerlemesinde ve gelişmesinde gerekli ortamı sağladığı düşünülebilir (Friedlander, 2016: 15). Nasyonal Sosyalistler Alman ırkının kanından dolayı yüksek bir değere sahip olduğu fakat bu değer diğer ırklarla yapılan evliliklerle kanların karışmasıyla zayıfladığı yönünde güçlü bir kanaat taşırlar. Bundan dolayı ülke içinde diğer ırklara savaş açmışlardır. Özellikle Yahudileri ve Çingeneleri temizleyip Alman ırkını steril bir hale getirmeyi amaçlarlar, bunun için de Nasyonal Sosyalist ilkeleri ortaya koyarlar. Nasyonal Sosyalistler Almanya'da iç desteği almak, halkı kendi ideolojilerine inandırmak ve bir Alman ulusu oluşturmak için kitle iletişim araçlarını kullanarak çok yoğun propaganda faaliyetleri yaparlar.

Ulus Devlet

17. yüzyılın sonundan itibaren siyasi tarihe bakıldığında imparatorluktan merkezi ulus devletlere doğru geçiş yaşandığı görülmektedir. Bu yeni devlet biçimine ulus devlet denmektedir. Ulus devlet oluşum biçimi, varoluşu sosyal ya da dini yapılara değil ulusa dayandırmaktadır. Bugüne bakıldığında dünyada hâkim devlet unsuru olarak yine ulus devletler görülmektedir. Ulus devlet denilen modern devlet yapısına ve onun tarihine göz atıldığında modern devleti meydana getiren başat öğelerin güvenlik ihtiyacına bağlı olarak ortaya çıkan askeri güç olduğu söylenebilir. Modern ulus devletlerin oluşması ve yaygınlaşması tarihsel süreç içinde değerlendirildiğinde harpler, mücadeleler, milli güvenlik siyasetini merkeze alanların iktidara geldikleri ve aynı zamanda halkın gözünde söz sahibi oldukları görülmektedir (Aydın, 2018: 230-231).

Ulus devletin tanımlarına bakıldığında farklı ülkelerde ya da farklı kuramlarda değişik tanımlamaların yapıldığı görülebilmektedir. Örneğin Alman Romantizmi ulus devleti aynı biyolojik özelliği taşıyan insanların

oluşturduğu ulusa vurgu yaparak tanımlarken Fransızlar belli bir bölgede belli sınırların içinde yaşayan insanları ulus olarak tanımlamaktadırlar (Eşki, Uğuz ve Saygılı, 2016: 129). Ulusla bağlantılı olarak ırk kavramının bu noktada tanımlanması önemlidir. Irk; kalıtsal olarak göz rengi, göz biçimi, saç rengi, kan grubu ve kafa şekli olarak ortak özelliklere sahip insan toplulukları için kullanılan kavramı ifade etmektedir (Kılıç, 2012: 299). Irk ise kavram olarak 17. yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır. Ancak “ırk bilinci” olarak biçimlenmesi 18. yüzyılı bulmuştur. Bu anlamda ortaya çıkış süreci göz önüne alındığında oldukça modern bir kavramdır (Ünlütürk, 2015: 95). Ulus tanımı ise; Sağ ve Aslan’a (2001: 175) göre genetik özellikler taşımayan sonradan ortaya çıkan teşkilatlanmalar ve yapılar olarak tanımlanır, yine Sağ ve Aslan’ın Kılıçbay’dan (1996: 90) aktardığına göre “... tarihsel bir inşadır. Tarih belli konumda ve belli bir mekânda belirmiştir. İnsanların iradi gayretlerinin ürünüdür, doğanın dayatması sonucu ortaya çıkmıştır. İnanca değil doktrine dayanır”. Buradan da anlaşılacağı üzere ulus sonradan oluşmuş kültürel boyutu yüksek insan topluluklarının oluşturduğu insan örgütlenmeleri olarak tanımlanabilir.

Ulusun oluşumu Coşkun’un (2004: 248-249) aktardığına göre dört basamakta gerçekleştiği söylenebilir. Bunların ilki içten bağlılık, ortak hisler ve amaçlar için kendini feda etme, tek ve bir olma gibi duygularda toplumu eşitleyerek bunlar etrafında bir “ulus kimliği”nin oluşması sağlanabilir. Bu şekilde devleti ırk etrafında birleşmiş “yurттаşlar”dan meydana gelmiş bir örgütlenme olarak düşünmek gerekir. İkincisi anayasal birliği sağlamak için hukuk alanında aynı dili konuşma, aynı kuralları koymak gereklidir. Bu bağlamda değerlendirildiği zaman ulus devletlerin hukuki açıdan heterojen değil homojen olduğu anlaşılabilir. Bu bağlamda homojen olan ülkelerin sınırlarının içinde aynı kanunlar geçerlidir. Bu kanunlar genelde merkezden üretilerek çevreye doğru yayılır. Bu minvalde devlet işlerinin ve bürokrasinin işleminde ortak bir dil kullanılması gerekmektedir. Bu da azınlıkların ortak

dili kullanmasına yönelik zorlamaları da beraberinde getirir. Üçüncüsü yukarıda belirtildiği üzere ulus devletlerin oluşumu ırk temelli ve milli güvenlikle ilgilidir. Bundan dolayı askerlik ve temel eğitim zorunludur. Dördüncü ve en önemli öge “ırkçılıktır”. Irkçılık, bir ırkı diğerlerinden üstün sayar ve üstün ırkı diğer ırklara karşı bir araya getirerek tek ve güçlü kılar (Coşkun, 2004: 248-249). Yukarıda ulus oluşumunun üçüncü maddesinde belirtilen askeriye ve okul ortamının ayrıca hiyerarşik yapılar olarak disipline edici kurumlar olduğu da unutulmamalıdır. Foucault, iktidar yapılarının da tam bu güç ilişkileri içinde ele alınıp çözümlenmesi gerektiğini belirtir (Foucault, 2015: 72). Bu disipline edici kurumlar insanları birer vatandaşa dönüştürerek “ulus kimliğinin” oluşmasında büyük roller oynayabilirler. Görüldüğü üzere ulus devletin asıl önemli işlevi, belli bir toprak parçası üzerinde belli bir kültür ve dil etrafında belli özelliklere sahip milletleri diğer milletlerden ayıran özellikleri ön plana çıkararak kendi ırkını örgütleyerek iktisadi olarak da onları yönlendirme yeteneğine sahip devlet modeli olarak tanımlanabilmesidir (Konak, 2011: 151). Buradan da anlaşılacağı üzere ulus devlet temelinde ırkın olduğu bir kurguyu içinde barındırır.

Ulus devlet sadece ırk, dil, kültür ve güçlü hukuksal yapı gibi özellikleri ile tartışılmamaktadır. Ayrıca ulus devletin önemli özelliklerinden biri hiç şüphesiz bölgesel olması ya da ulus devletin ete kemiğe büründüğü coğrafyadır. Bu bağlamda bakıldığında ulus devletler bölgesel olarak oluşmakta ve gelişmektedir (Özdoğan, 2003: 6). Ulus devletin var oluşu bölgeseldir. Bu bölgesel ilişkiler ulus devletin varlığını ortaya koyması için coğrafi imkânlar sunabilir. Ulus devletlerin meydana çıkmasıyla birlikte özgürlük, “yurttaşlık, hak ve görevler” gibi yurttaşlık hakları da oluşmuş; bu değerler kişisel olmaktan çıkmış millî değerler haline gelmiştir (Güldiken, 2006: 159). Ancak ulus devletlerin halklarına verdiği bazı haklar; eşitlik, özgürlük gibi avantajlar yanında bazı kısıtlamaları içeren görevlerde vermektedir (Eşki Uğuz ve Saygılı, 2016: 136). Ulus devlette siyasi olarak

özgürlükler ancak o ulusun vatandaşlarını ya da yurttaşlarını kapsamaktadır. Bundan dolayı ulus devletin kanunları kendi içinde olumlu etkileri olsa da ulus dışı toplumların siyasî yaşamın dışında tutulması ile ulusal siyaseti kısıtlayan bir yapıya sahiptir (Tanchev, 2012: 149). Ulus devlete kendi ırkı için çalışan bir devlet yapılanması olarak bakıldığında kendi toplumları lehine pozitif bir ayrımcılığı içinde barındırdığı görülebilmektedir.

Devletin Baskı ve İdeolojik Aygıtları

Marx'ın devlete ait görüşleri, Hegel'in devlet ve hukuk sistemi üzerine yaptığı çalışmalarla başlar. Hegel insanın politik bir varlık olduğunu söyler; Marx ise buna karşı çıkararak insanın doğasının toplumsal olduğunu belirtir. Marx; devleti, insanları güç kullanarak kendine itaat ettiren toplumsal ilişkilerle ortaya çıkmış bir yapı olarak görür. Yani devlet bir üst aklın ürünü değil, toplumsal yaşamın devamı için oluşmuş bir çeşit organizma olan toplumun bir parçasıdır. Ancak devlet kendinde olmaması gereken bazı değerleri kendine atfederek toplum üstü bir yere yükselen bir yapıdır (Karaca, 2014: 13). Taşçı'nın (2006: 59-60) Marx ve Engels'den aktardığına göre Marx devlet gücünü anlamaya ve açıklamaya çalışırken 1871 Paris Komünü'nü inceler, onun tarihsel gelişimini yazarken Fransa'da ortaya çıkan karışıklıklara odaklanır ve Marx buradan şu sonucu çıkarır: Devletin doğası gereği baskıcı bir yapısı vardır. Devletin baskı gücünün her sınıf mücadelesinin ardından gelen devrimle daha da güçlendiğini fark eder. Marx, bundan da öteye giderek işçi sınıfı devrim yapıp devlet aygıtını ele geçirse bile devletin baskı gücünün azalmayacağını aynen devam edeceğini de ekler. Engels ise toplumların kendi içlerinde bir görev dağılımı yaptığı ve bu iş dağılımının toplumun genel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğunu belirtir. Bu iş dağılımının en başat kurumu devlettir ve devletin kuruluş amacı topluma hizmet etmek iken zamanla kendisini toplumun hizmet edeceği bir üst basamakta konumlandırmıştır. Marx'ın devlet ve ideoloji kavramları üzerine yaptığı çalışmalardan yola çıkan Althusser'e göre devletlerin yönetilmesinde iki

önemli unsur vardır. Bunlar: Devletin (baskı) Aygıtları ve Devletin İdeolojik Aygıtları anlaşılacağı gibi Marksizm'in devleti tanımlama biçimi olarak ele aldığı "baskıcı aygıt" fikrine ek olarak baskı artı ideoloji fikirleri birleşir ve bu yeni devlet fikrini oluşturur (Cuff, Sharrock ve Francis 2015: 198). Althusser, bu ayrımı yaparken ideoloji kavramı üzerinde özellikle durur ve toplum içinde oluşan formasyonun üç ana bileşeni olduğunu söyler. Bunlar: iktisadî, siyasî ve ideolojik unsurlardır. İktisadî açıdan incelenecek olursa doğanın bir toplumun insanları arasındaki karşılıklı ilişki ile iktisadî bir pratiğe çevrilmesidir. Siyasî mekanizma bir pratik olarak toplumsal ilişkileri hem belirler hem dönüştürür. Son olarak ideoloji ise klasik Ortodoks Marksizm'de olduğu gibi iktisadî yapının yansıması olmakla birlikte yalnızca bir iktisadî unsur değildir. Nihai noktada toplumu belirleyen "ideoloji" soyut ayakları yere basmayan bir kavram da olmayıp tam tersine materyalist, imgesel ilişkisel pratiklere dayanır (Yıldız ve Günay, 2011: 161). Aynı zamanda ideoloji, düşüncenin toplum üzerinde ete kemiğe bürünmüş siyaset, ekonomi gibi bir hakikatidir (Sunar, 1999: 261). Devlet halkını yönetmek için kurallar koymakta ve bu kuralların uygulanmasını da belli oranda güç kullanarak sağlamaktadır. Bunlar devletin baskı aygıtı olarak da tanımlanabilir. Bunun altında askeriye, hükümet, mahkemeler ve cezaevleri gibi kurumlar ve yapılar yer alır. Devletin bundan ayrı olarak kullandığı ideolojik aygıtları ise sendikalar başta olmak üzere devletin eğitim kurumlarını (devletin yapısına uygun vatandaş yetiştirilmesi), yargıyı (devletin bekasına uygun kararlar alma), radyo televizyon yani medyayı, dini yapıları (farklı kurulmuş; cemaatler, kiliseler, mezhepler), aile yapılarını, güzel sanatlar, spor ve siyasî partileri içinde barındıran devlet aygıtı olarak tanımlanabilir (Yıldız ve Günay, 2011: 161). Bu tanımlamalardan ve tasniflerden anlaşılacağı üzere devletin baskı aygıtları ve devletin ideolojik aygıtları aynı şey olmayıp birbirinden farklı yapılar olarak tanımlanırlar.

Devletin ideolojik ve devletin baskı aygıtları arasındaki farklar üzerine eğilmek bu iki yapı arasındaki sınırları belirlemek konunun seyri açısından uygun olacaktır. Karaca'nın belirttiğine göre devletin baskı aygıtları ve devletin ideolojik aygıtları karşılaştırıldığında devletin ideolojik aygıtlarının baskı aygıtlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Bir diğer önemli ayrıntı devletin ideolojik aygıtlarının özel alanda yer alması (eğitim kurumları, sendikalar, kiliseler, cemaatler gibi) devletin baskı aygıtlarının ise kamuda yer alması önemli bir ayrım olarak değerlendirilebilir. Burada hayati olan soru çoğu devletin elinde olmayan özel unsurları Althusser niçin devlet aygıtı gibi değerlendirir. Althusser bu soruya şöyle cevap verir: Kamu ve özel alan tanımlaması "burjuva hukukunda yer alan ve burjuva hukukunun otoritesini uyguladığı alanlarda geçerli olan bir ayrımdır. Devlet ayrımı ise bu ayrımında dışında kalır çünkü devlet alanı hukuk üstüdür." Bundan dolayı devleti yöneten sınıfa ait olan devlet kamusal da değildir, özelde değildir; bunların aksine kamusal ve özel olanın şartı olarak nitelendirilebilir. Devletin ideolojik aygıtlarını devletin baskı aygıtlarından ayırmak gerekirse devletin baskı aygıtlarının güç ve zorla işlev kazandığı; devletin ideolojik aygıtlarının ise zordan ziyade ideoloji ile işlevsellik kazandığı görülmektedir. Öte taraftan ister devletin ideolojik aygıtları olsun isterse devletin baskı aygıtları olsun aynı zamanda ya da art zamanlı olarak hem güç ve zorla hem de ideolojiyle de işlevsellik kazanabilirler. Bunların ikisinin arasına mesafe koyan çok önemli bir ayrım söz konusudur. Devletin baskı aygıtları devlet adına baskıyı birincil unsur olarak görüp onu öncelerken ideoloji bu durumda ilk sırada değil ikinci sırada baskının kullanıldığı yapı üzerinde etkisinin olmasıdır. Bütün bunlarla beraber hangi sınıf olursa olsun devletin ideolojik aygıtları üzerinde hegemonya göstermeden devlet üzerinde varlığını devam ettiremez (Karaca, 2018: 62-63). Devletin ideolojik aygıtlarında başat unsur ideolojidir; devlet önce ideolojiyi kullanır, bunun işe yaramadığı yerde devletin baskı aygıtları devreye girerek özneyi zorla disipline eder (Güngör, 2001: 227).

İdeoloji bir meta değildir, ya da bir doğa durumu değildir; devletin daha önce oluşmuş bir önceki ideolojisinin ete kemiğe bürünmüş halidir. Eski ideoloji hâlihazırda pratikle örtüşüyorsa yeni olanın hem membaı hem de sebebidir. Bundan dolayı kendi maddî olmazsa bile ontolojik olarak maddî pratiklere dayanır. İdeoloji önceden kendi şekillendirdiği maddî durumların içine sinmiştir (Kazancı, 2002: 65). Toplumlar bu biçimde “disiplin” altına alınırlar. Medya, kitle iletişim araçları, eğitim kurumları, dini örgütler, aile yapıları, sendikalar bu biçimde hareket ederler. Dikkat edilecek olursa ideoloji bireysel bir durum olmayıp mutlaka bir sistemin içinde yer alır, kendini sistem içinde var eder. Devletin ideolojik aygıtları ile devletin baskı aygıtları arasında görünmez ama birbirine sağlam bir şekilde perçinlenmiş bir ilişki söz konusudur. Devletin gücünü elinde bulunduran hâkim sınıfın bu gücü kullanarak devletin aygıtlarını kullandığı bir realitedir. Bu realite hâkim sınıfın devletin ideolojik aygıtlarını da aktif bir şekilde kullandığını da gösterdiği kaçınılmaz bir gerçektir. Böylece devletin ideolojik aygıtlarınca hayata geçirilen bütün eylemler ve söylemler zıtlıkları içinde bu hâkim sınıfın ideolojisinin bir yansıması olacak aynı zamanda hâkim sınıfta bu kendinden önce oluşmuş devlet sistemine hizmet edecektir (McCarthy, 2002: 77-78). Devletin ideolojik ve baskı aygıtları birbirlerinden ayrı olarak görülseler de birbirlerini besleyen ve destekleyen bir yapı içinde hareket ederler.

Althusser’in Gramsci’den aldığı ve fikirlerini üzerine bina ettiği en önemli görüş devletin ahlaki olduğu ve devletin en önemli fonksiyonlarından birinin toplumun önemli kısmının belirli bir kültürel seviyeye yükseltilerek hâkim sınıflar lehine üretime katılmalarının sağlanmasıdır. Ayrıca devletin en önemli etkinliği vatandaş yetiştirme adına mekteplerin olması ve aykırı davrananları disipline etme amacıyla mahkemelerin olmasıdır (Taşçı, 2006: 61). Devlet eğitimi işlevsel kullanır ve eğitimle toplumu bir arada tutan ve toplumu yeniden inşa eden bireyler yetiştirmek hedeflenir. Bu bağlamda toplumun kaçınılmaz olarak ihtiyaçlarını gideren eğitim öte taraftan toplumu

hâkim sınıfın ideolojik alanına katar ve bireyleri politik alanla uyumlu hale getirir (Akın ve Arslan, 2014: 81). Özetle devlet yetiştirir, eğitir ve disipline eder. Nihâî olarak bütün özel ve kamu kurum ve kuruluşları hâkim sınıfın politik ve moral hegemonyasının aygıtlarını oluşturdukları söylenebilir. Devletin ideolojik unsurları toplumun itaatini sağlar vatandaşlara zihinsel ve eylemsel normlar dünyası oluşturur; bununla birlikte hâkim sınıf meşrulaşır ve toplum hâkim sınıfa boyun eğip itaat ederek kolay yönetilmelerini sağlar (Çetin, 2001: 201-203). Devlet bir yapıdan meydana gelmekte ve ideoloji sadece zihinsel bir durum olmayıp devlet organizasyonun değer olarak belirlediği ölçütlerin toplumdaki insanlar üzerindeki pratik tesirini de yansıtmaktadır. İdeoloji; hayatla iç içe ve doğru orantılıdır, iki sınıf arasında değil tüm sınıfları içine alan eskide kendini var edebilmiş ve yenide de var edecek olan ortalığa saçılmış, kendisinden kaçmanın mümkün olmadığı eylemler bütünüdür. İdeoloji; medya, kitle iletişim araçları ve eğitim sistemlerini kullanarak öznelere hâkim norm ve değerleri öğretmek onların içinde buldukları yapıyla uyumlu çalışmalarına olanak tanır. Bu sistem otonomdur; kendi kendine işler (Kazancı, 2012: 6). Bu durumun toplumsal yaşamda karşılığı sosyalleşme olarak da değerlendirilebilir.

Devletin ideolojik aygıtları çoktur bunlardan en önemlilerinden birinin de medya ve kitle iletişim araçları olduğu söylenebilir. Çünkü kitle iletişim araçları (radyo, gazeteler ve dergiler) ve medya zamanımızda ideolojik olarak en etkin aygıtlardan biri ve ideolojinin aktarım aracı olarak da büyük bir işleve sahiptir. Kitle iletişim araçları ve medyanın bir çıktısı olarak haberin önemi azımsanamaz. Haber medya tarafından üretilerek aynı zamanda eğitim kurumları, kitap ve derginin yanında bilgiyi besleyen bir yapıya da sahiptir. Haber bilgilendirme yanında birçok işlevi vardır. Haber bu işlevleri meydana getirirken perde arkasında elzem bir görevi de yerine getirir; ideoloji aktarımı. Toplumu yönetmek ve yönlendirmek için özel tasarlanmış hedefe dönük üstü örtük iletiler ince analizler yapılarak topluma

enjekte edilir. Bu örtük iletiler haberin tamamına sindirilir ve haber metninin tamamı incelendiğinde bu iletiler gün yüzüne çıkarılabilir. Buradan bakıldığında medyanın ideolojiyi yeniden ürettiği ve güncel tuttuğu anlaşılabilir (Kazancı, 2002: 78). Üzerine sürekli konuşulan ana metin böylece her haberde yeniden ortaya çıkar ve toplumsal ve siyasi konularda referans noktası haline gelebilir.

Devletin ideolojik aygıtları bu organizma içinde ne gibi bir göreve sahiptir? Tüm devlet yapıları hem ideolojik hem de baskı aygıtlarını birlikte işleterek devamlılıklarını sağlarlar. Bunlar arasındaki en önemli ayrım devletin baskı aygıtlarının güç ve baskıyı ilk elden kullanması devletin ideolojik aygıtlarının ise ideolojiyi ilk sırada bir yöntem olarak kullanmasıdır. Devletin baskı unsurları sıkı bağlarla birbirine perçinlenmiştir; aralarındaki iletişim çoğu zaman hiyerarşik ve hukuki olarak tanımlanmış görünür bağlar olup merkezinde hâkim sınıf vardır. Devletin ideolojik aygıtları ise özerk, sayıca çok ve hepsi bir diğerinden farklı olarak konumlanmıştır (Karaca, 2014: 13-14). Taşçı'nın (2006: 60-62) belirttiğine göre ideoloji baskıyı ilk elden kullanmadan ideolojiye maruz kalanı işin içine dâhil ederek ona da işlevsellik kazandırır. Bu bağlamda Althusser ideolojinin de eğitimle sürekli yenilenerek korunduğunu, bazı ideolojilerin bir tarihi olduğunu ancak bazı ideolojilerin de pür "illüzyon" olmasından dolayı tarihsel bir tarafının olmadığını söyler. Althusser ideolojiyi bu bağlamda "bilginin gölgesi" olarak tanımlar ve ortaya çıkıp kaybolan ideolojiler sonsuza dek devam ederler. İdeolojinin topluma, orada yaşayan insanlara gerçek zararı ve en sinsi tarafı insanların ideolojiyi kendi düşünceleri olarak görüp kendilerini de özne olarak tanımlama hissi vermesinden dolayıdır, olan şeyler artık dışardan değil; sanki içsel bir motivasyonla yapılıyor gibi algılandığı söylenebilir. Kurgunun kendini ideoloji yoluyla özne zannetmesi ve özgür olduğunu düşünmesi ideolojinin en büyük hilelerinden olduğu söylenebilir. Son kertede devlet birçok aygıttan oluşmakta, onu ele geçiren bu aygıtları kullanarak kendi

düşüncesini yayacak iletişim kanallarını, propaganda aygıtlarını ve gerekli gücüde ele geçirmiş demektir.

Hitler ve Alman Nasyonal Sosyalist Parti

20. Yüzyılda birbirinin çağdaşı olan dünyayı kana bulayan diktatörler ortaya çıkmıştı. Bunlar: Mussolini, Hitler, Franço ve Stalin'di (Atagün, 2018). Bunların en güçlülerinden biri hiç şüphesiz Adolf Hitler'di. Hitler güçlü hitabeti olan insanları etkilemeyi bilen, kendi konuşmalarını kendisi yazan, kararlı, yeri geldiği zaman katı bir duruşla istemediği şeylerin karşısında durabilen, sert bir karaktere sahipti (Murray, 1943, Hitler 1976: 14). Hitler'in eseri olan Kavgam'a göre daha yaşı küçükken dahi onun zihnini yoran düşünce Alman halklarının aynı toprak parçası içerisinde birlikte yaşamalarıdır. Bütün bu noktaları ele alıp baktığımız zaman Hitler'in temelde iki amacının olduğu görülmektedir: İlki Almanları tek çatı altında toplayarak Nasyonalist yani milliyetçi bir arî ulus meydana getirmek, ikincisi de sınıf çatışmalarından uzak sosyalist bir yapı oluşturmak. Bu özelliklerin bir araya gelmesi ile oluşan bu yapının adı "Nasyonal Sosyalizm" sistemidir. Hitler'in üyesi olduğu "Alman İşçi Partisi" 1920'de partinin adına Nasyonal Sosyalist ibaresini eklemişler, böylece partinin yeni adı "Alman Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi" olmuş; aradan bir süre geçtikten sonra kısaca "NAZİ" olarak adlandırılmıştır (Ülman, 1957: 148-154). Nasyonal Sosyalizm; Hitler tarafından ortaya konulmuş üstün özellikleri olan kişiler tarafından yönetilen, arî ırk temelli, sosyal eşitliği ve toplumsal refahı devletin oluşturacağı, üretim araçlarının mülkiyetinin toplumlarda olduğu, ulusların ortak dil ve tarih etrafında birleştiği Almanya'da ortaya çıkan baskıcı bir idare biçiminin adıdır (Cevizci, 1999: 616). Nasyonal Sosyalist Partinin Hitler'in çökmüş olan Almanya'yı yeniden ayağı kaldırmak, Alman ırkı oluşturmak, savaşta yitirilen toprakları geri almak, kendisi gibi düşünenlerle aynı çatı altında buluşup ideolojilerini gerçekleştirmek için kurulmuş bir siyasi parti olduğu da söylenebilir (Akçetin, 2016: 50). Millet kavramı Nasyonal Sosyalistlerce ırkçı

bir şekilde tanımlamakta ve milleti kan yoluyla bir araya gelmiş insan topluluğu olarak kabul etmekteydi. Bu durum Alman olmayanlara karşı özellikle Yahudi ve Çingenele karşı yoğun bir nefretin oluşmasına yol açmıştı. Nasyonal Sosyalist Parti kendine bazı görevler benimsemiştir. Bunlar: halkı siyasi bir bütünlük şekline dönüştürerek bu siyasi bütünlüğe Alman ideolojisini aşlamak, toplumu yönetecek insanları seçmek ve onları toplum menfaatlerine göre eğitmek, toplumun siyasî beklentileri ile toplum lideri yani Führer arasında bir denge oluşturmaktır (Ülman, 1957: 175). Bütün bu amaçlar doğrultusunda Nasyonal Sosyalistler ülke çapında yoğun çalışmalar içine girmişlerdir.

Nasyonal Sosyalist Parti üyeleri askerî bir disiplinle faaliyet göstermekte ve parti üyeleri sosyal hayatta askerî kıyafetlerle gezmekteydiler. Hitler'in ilk olarak ordu mensubu gönüllülerle oluşturduğu "Fırtına Bölüğü" diğer ismiyle "Nasyonal Sosyalist Hücum Kıtası" Nazi olmayanları ve Naziler gibi davranmayanları susturmak ve korkutmak için zor kullanmaktaydı. Belirli bir süre sonra Hitler bunları da tehdit olarak görmüş ve Gestapo subayları (gizli silahlı polis teşkilatı) tarafından ortadan kaldırtmıştır (Gür, 2018: 46). Hitler 1923 yılında Bavyera kentini ele geçirmek üzere bir başarısız darbe girişiminde bulunmuş ve bunun üzerine tutuklanmış; hapiste kaldığı süre içinde o meşhur eseri "Kavgam"ı yazmıştır.

Hitler, zamanının en büyük propaganda eseri olabilecek ve Nasyonal Sosyalistler tarafından bir kutsal kitap muamelesi gören "Kavgam"da Alman ulusuna sesleniyor ve şöyle söylüyordu: "Kavgamın ilk daveti çocuğa hitap etmek olmalıdır. Alman erkek çocuğu, bir Alman olduğunu unutma. Alman kız çocuğu bir gün gelecek bir Alman annesi olacaksın, daima bunu düşün. Gençliğin ruhunu anlamasını bilen kimse, onların böyle bir daveti büyük bir sessizlikle ve neşe ile dinleyebileceğini de takdir edebilir. Gençlik daha sonra mücadeleyi çeşitli zorluklara rağmen, kendisine göre ve kendisine has silahları ile idare edecektir. Yabancıların şarkılarını söylemekten kaçınacaktır.

Gençlik Alman şan ve şerefinden uzaklaştırmaya ne kadar uğraşılırsa o bu adı mücadeleye o kadar karşı koyacaktır. Kendi harçlıklarında arttırarak, savaş hazinesi biriktirecektir. Yabancı öğretmenlere karşı asi olacak ve daima uyanık bulunacaktır. Kendi ırkının yasaklanmış sembollerini takacak ve bu hareketinden dolayı ceza görmekten ve hatta dayak yemekten ayrı bir sevinç duyacaktır. Yani gençler büyüklerinin birer doğru örneği olacaklardır. Hatta bu küçük örneklerin ilhamlarının büyüklerden çoğu zaman daha üstün olduğu görülecektir.” (Hitler, 1976: 17-18). Bu satırlardan da anlaşılacağı üzere Hitler kendi düşüncelerini aktarmaya toplumun en küçük üyeleri olan çocuklardan başlamış gençleri de buna dâhil ederek onlara Alman olma ülküsü vermeyi amaçlamıştır. Ayrıca temel amacının bir ulus inşa etmek olduğu aktardığı satırlardan açıkça anlaşılabilir. Hitler’e göre Alman toplumunun en büyük iki sorunu vardır, bunlar temizlenmeden Alman toplumunun iyi olması beklenemez. Bunlar: Yahudiler ve “dünyanın vebası” olarak gördüğü Marxistlerdir (Ülman, 1957: 150). Hitler’in Almanya’yı komünizm ve kapitalizmden kurtarmak için bir reçetesi vardı; bu “özel bir sosyalizm” biçimiydi. Hitler Almanların üstün bir ırktan olduğunu düşünüyor, kurduğu bu düşünce sistemiyle durumu düzelterek Almanların ölü olan bedenlerine yeniden kan vereceğine inanıyordu. Bu amaçla da hem siyasî hem ideolojik yönlerini güçlendirmek için üniversitelere ve akademik camianın Nasyonal Sosyalist Parti’ye katılması yönünde özel çabalar gösteriyordu (Akçetin, 2016: 47). Hitler’e göre toplum kurmanın eğitimle ve ideolojiyle doğrudan bağlantısı vardır.

1930 büyük dünya ekonomik buhranı diğer ülkeler gibi Almanya’yı da etkilemiştir. Bundan dolayı Almanya’da da işsizlik oranı çok yüksek ve çalkantılı bir ekonomik durum söz konusudur (Yılmaz, 2013: 79). Nasyonal Sosyalistler bu ekonomik çalkantılarla işsizliği bir imkân olarak gördüler ve topluma ümit aşılama başladılar. Avrupa genelinde özelde Almanya’da kötü iktisadî yaşam ve refah seviyesinin düşmesi Nasyonal Sosyalistlerin

ideolojik olarak toplumda karşılık bulmasına neden oldu. Bununla beraber toplumun desteğini almaya başlayan Nasyonal Sosyalist Partisi 1930'lardaki seçimde büyük bir başarı kazandı. Böylece toplumsal refah arttıkça Nasyonal Sosyalistlere ait görüşler toplumda daha fazla benimsenmeye başlandı. Zira bütün bu durumlar onları yalnız başlarına iktidara taşımaya yeterli değildi. 1932 yılı seçimleri ile birlikte Hitler'i etkileri altında tutabileceklerini zanneden birkaç ulusalcı yönetici Hitler'i başbakan yapmak konusunda uzlaşmaya vardılar. Böylece 1933 yılında Adolf Hitler başbakan oldu (Gür, 2018: 46-47).

İktidar olan Nasyonal Sosyalist parti programı Ulman (1957, 164-166) ve David' in (1991, 37-45) çalışmalarından kısaca şu şekilde okunmaktadır:

1. Alman ırkından olmayanların toplumdaki ayırt edilerek toplumsal sterilizasyon gerekli görülmüştür. Bunlar arasında özellikle Yahudilere ve Çingenelere yönelik temizlik hareketleri yapılmalıdır.
2. Toplum sağlığını korumak için annelere ve evlatlara düzenli beden eğitimi ve buna özendirici çalışmalar yapılmalıdır.
3. Eğitim öğretim yapılanmasının Alman ırkı aleyhine yeniden dizayn edilmesi gereklidir.
4. Temelde Roma hukukuna dayanan yargı sisteminin kaldırılarak Cermen sisteminin tekrar yürürlüğe konması gerekir.
5. Parlamento yapısının ortadan kaldırılarak merkezde güçlü bir iktidar yapısının oluşturulması gerekmektedir.
6. Büyük bir Alman devleti kurarak Ülke dışındaki Almanları da bu devlet yapısı altında toplamak ve dış hukukta Almanların diğer ülkelere ait vatandaşlarla eşit statüde değerlendirilmelerini sağlamak gereklidir.
7. Güçlü bir "orta sınıf" kurmak yani hukuk önünde bütün Almanların aynı derecede hak ve görevlerinin olması gerekmektedir.

8. İşsizlere devlet tarafından istihdam imkânlarının sağlanması. Bunun yanında halkın da ekonomik ve moral olarak devlet için hizmet yapmalarının sağlanması gerekmektedir.

Propaganda Bakanı Dr. Paul Joseph Goebbels

1622 yılında kilise mezhep savaşlarından dolayı sorunlar yaşamaktaydı. XV. Gregory bu kurumu yeniden inşa etmek durumunda kalır; fakat zorla ve kılıçla bir kurumun yeniden ayağı kaldırılamayacağını anlar. Bu amaçla Katolik mezhebinin itikadını insancıl açıdan yaymak için “Sacra Congregatio de Propaganda” adında yeni sistemli ve devamlı kuruluşlar oluşturur (Aslan, 2017: 232-234). Bu kuruluşların amacı Roma’nın Katolik inancını yeni fethedilen ve keşfedilen yerlere yaymak, eski olan yerlerde yeniden inşa etmektir. Roma’da Katolik kilisesine ait bu propaganda kuruluşları ile artık kiliselerin bireysel çalışmalarına son verilmiş, propaganda faaliyetleri tek merkezden yönetilen bir harekete dönüşmüştür. Bu propaganda tekniğinin kullanılmasının iki önemli hesaplanmamış ve evrensel denilebilecek sonucu olmuştur. Bunların ilki toplumlara kontrol etmek isteyen propagandacılar için yeni bir yol açılmış. İkincisi kitlelerin bugünkü şekliyle yönetilmesinin alt yapısını oluşturmuştur (Qualter, 1980: 255-256). Propaganda kavramının anlamı “propago” gövdesinden türemiş halk kitlelerine düzenli ve sürekliliği olan “duyurulması lazım olan bilgi” olarak tanımlanmıştır (Ulu, 2012: 61). Propaganda kavramı halka, bireye ya da insan grubuna zihnen herhangi bir konuyu kabul ettirme süreci olarak tanımlanabilir. Bir başka tanımda noksan, art niyetli, özel olarak kurgulanmış hatalı mesaj ve ileti verme biçimi olarak tanımlanmıştır. Propaganda da amaç baştan ve yeniden dizayn etmektir (Çetin, 2014: 239). Propaganda özel olarak yanlı üretilen bilgilerin toplumu değiştirmesi için belli yöntemler kullanılarak topluma enjekte edilmesidir. Propaganda durumlarında iletişim ve mesaj akışı merkezden alıcıya doğru akan bir süreçtir (Çelik, 2017: 35). Propaganda çift yönlü bir sürece işaret eder. İlki propagandayı uygulayan devletlerin harpte ve

sulhta ülkesinin millî beraberliğini oluşturmak, bir diğeri ise düşmanın millî birlik ve beraberliğini sekteye uğratarak düşman toplumun özgüvenini ortadan kaldırmaya yönelik propaganda hareketleridir. Siyasî olarak propaganda kavramının çekinilen tarafları olsa da ülkeler için kaçınılmaz bir süreç olduğu söylenebilir.

Nazi Partisi Hitler öncülüğünde 1923'te gerçekleştirdikleri darbe kalkışmasında Hitler hapse atılır; çıktığı zaman Nazi Partisinin politik çatışmaların odağında olduğunu görür. Joseph Goebbels'de Hitler zamanında aktif siyasetçilerdendir. Hitler gibi Goebbels de Nietzsche ve Schopenhauer gibi Almanya üzerinde etkili olmuş figürlere karşı yoğun bir beğeni duyuyordu. Hitler bilgisine, siyasî duruşuna ve aklına güvendiği bu genç politikacıya eğer Hitler'le birlik olursa onunla kardeşlik hukukunun olacağını, aksi takdirde insanlık tarihinde yok olup gideceğini söyler. Goebbels ise Hitler'e sadakatini bildirir, ölene kadar Hitlerden ayrılmaz (Goebbels, 2016: 7). Propaganda Bakanlığı kurulup başına Dr. Paul Joseph Goebbels getirilir. Naziler; insanları kendi partilerine üye yapmak daha sonra Alman kanından olanları Hitler'in ideolojisine göre eğitmeleri yönünde hem fikirdirler. Bundan dolayı Alman Nasyonal Sosyalist İşçi Partisine, Münih'de garnizon komutanı olan General Von Epp'in desteğiyle "Völkischer Beobachter" adında bir gazete satın alırlar (Ülman, 1957: 155). Bu gazete propaganda faaliyetlerini kolaylaştıran bir adım olur. Ancak yeterli değildir. Bundan dolayı Hitler görüşlerini yaymak için "birahane" toplantıları" denen toplantılar yapmış; ancak bunlar çok fazla ses getirmemiştir. Hitler bunun sebebinin Birinci Dünya Harbinde keşfettiği propaganda eksikliğinden olduğunu düşünmüş ve propaganda faaliyetleri için Münih'in en popüler gazetelerinden birine duyurular göndertmiş ve bu toplantıya katılım oldukça artmıştır. Hitler bu bağlamda fikirlerini yaymada propagandanın etkisini fark etmiştir. 1929'da savaşlardan dolayı Almanya çok fazla borçlanmış ve borçlarını ödeyemez hale gelmiştir. Bu da ülkede işsizliği arttırmış, işsizlik arttıkça Nasyonal Sosyalist

Partinin üyeleri ve oyları da anlamlı bir şekilde artmış; bu süreçte Hitler propagandayla olanları lehine çevirmeyi başarmıştır (Ulman,1957: 150-159).

Alman propagandası temelde iki şekilde işliyordu; ilki iç politikada Almanlar için özel olarak üretilen propaganda söylemleriydi. Bunlardan ilki Germen ırkının üstünlüğüne dayanıyordu; bu da içte birlik olmasını sağlıyordu. İkincisi dış politikada yapılan propaganda faaliyetleriydi. Bunlar da savaşılan ülkelerle ve dış siyasette Almanya'nın kendini diğer ülkelere sunumunu ifade etmekteydi. Almanya'nın propaganda bakanı olan Goebbels'in oluşturduğu özel bir propaganda tekniği vardı. Bu teknik temelde halkın hassas taraflarını, benlik ve arzularını detaylı bir şekilde inceleyerek oluşturulmuş bir dizi özel yöntemi kapsamaktaydı. Bunlardan ikisi şöyleydi: "Söylediğiniz yalan ne kadar büyükse insanların inanması o kadar kolay olur." ile "Bir şeyi ne kadar çok uzun zaman tekrarlıyorsanız insanlar ona o kadar fazla inanırlar" gibi propaganda söylemleriydi. Bu söylemler kullanarak Almanya'daki kötü gidiş Yahudi ve Çingenelere mal edilmiştir (Katman, 2012: 14). Bu da beraberinde zamanın Almanya'sında ötekilere karşı belli yaptırımların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Duman (2018: 21) ve Doob'un (1964: 340-357) çalışmalarında Alman Nasyonal Sosyalist Parti Propaganda Bakanı Goebbels'e göre Propaganda ilkeleri temelde şu başlıklar altında sıralanabilir:

1. Propaganda sade olmalı aynı zamanda yalnızca bir tek yerden oluşturulup yönetilmeli.
2. Kaygı prensibi: aşırı yinelenen fikirler aşırı kaygı ve telaşa neden olur; az kaygı ise isteksizliğe. Bundan dolayı kaygı dozunda verilmelidir.
3. Yineleme prensibi: propaganda uygulayıcısı aynı durumu çok fazla yineler bundan dolayı akıllarda bu düşünceye verilecektir.
4. Propaganda uygulayıcısının toplumsal durumlar ve güncel vakalar üzerine bilgili olması gereklidir.

5. Haberleri küçültme ve büyütme prensibi. Haberler olduğu gibi verilmez onlara değerler yüklenir eğer propaganda uygulayıcıların lehine bir haberse bu büyütülür eğer aleyhlerineyse ya hiç verilmez ya da vermek zorunluluğu varsa küçültülür.
6. Propaganda eylemlerinin nihai sonları dizayn edilmeli ve propaganda düşmanın siyasetini ve duruşunu kesinlikle değiştirmelidir.
7. Propaganda yapılırken uygun iletişim araçları kullanılmalıdır.
8. Düşmanın imajını bozacağına inanılan düşmana ait materyaller toplanıp uygun bir şekilde kullanılmalıdır.
9. Uygun görüldüğü zaman “beyaz” (kaynağı belli olan) propaganda yerine kara (kaynağı belli olmayan) propaganda da yapılmalıdır.
10. Güçlü imaja sahip yöneticiler propagandanın inandırıcılığını artırır ve amacına ulaşmasını daha rahat sağlarlar.

Goebbels, Hitler’in fikirlerinin topluma tanıtılması ve yayılması için yoğun çabalar göstermiştir. Propaganda Bakanlığınca topluma servis edilen Hitler şu şekildeydi: kendini topluma feda etmiş, yaşarken dahi olağanüstü insanî özellikler gösterdiğine inanılmış, toplumu için her zaman en doğru kararları almış, bütün bu özelliklerinden dolayı da toplumunun beğenisini kazanmış örnek bir şahsiyet. Böylece Hitler’in sevilen, vazgeçilmez, büyük bir lider ve “Führer” olması sağlanmıştır. Almanya’nın birçok yerine Hitler’in posterleriyle mottoları panolara ve duvarlara asılmış sözlü kültürle bu mottolar ağızdan ağza gezmeye başlamış, heykelleri yapıp dikilerek Hitler’i öven filmler yapılmış ve şiirler yazılmıştır. Bunu yaparken bir propaganda tekniği olan korku çekiciliği kullanılmış, toplumu belli bir hedefe yönlendirmek için çeşitli iletilerle korku unsurları kullanılarak toplum belirli yönlere kanalize etmek amaçlanmıştır (Mazıcı ve Çakı 2018: 290). Nasyonal Sosyalist Parti korku çekiciliği yanında Hitler’i toplumun gözünde yüceltmek için birçok propaganda tekniği kullandı ve bununla beraber Hitler’in toplumun üzerinde bir otorite “Führer” olması sağlandı. Hitler’in bu diktayı

oluşturmasında ilahî bir güç tarafından bu iş için seçildiği Almanya'yı idare edebilecek insanın yalnız o olduğu ve Hitler olmazsa kesinlikle Almanya'nın güçlü olamayacağı gibi söylemlerin oluşturulduğu görülebilmektedir. Bu sayede Hitler'in yaptığı bütün işlere karşı konulmadan itaat edilmesi beklenmektedir (Çakı, 2018: 24). Bu beklentiler halk nezdinde karşılık bulmuş böylece Nasyonal Sosyalistler toplumda büyük bir çoğunluğa ulaşmış Hitler gençliği olarak bilinen gençlerin sayısı beş milyona kadar ulaşmıştır.

Devlet unsuru Nazilerde önemlidir. Devleti ele geçirmek gücü ve devletin baskı ve ideolojik aygıtlarını ele geçirmektir. Devlet ülke içinde ırkı korur ve onu daha iyi bir duruma getirir; diğer uluslara karşı ise Alman ırkının devam etmesi ve diğer ülkelere üstün olması için gerekli toprak parçasını elinde bulundurur. Bu idealler uğruna kullanılan ideolojik aygıtlar; propaganda ve eğitim sistemidir. Propaganda bir araçtır varlığı amaca göre analiz edilir: başarılı ya da başarısız. Kitlelere ve halka uygulanan propaganda herkesin anlayacağı şekilde olmalı duygulara hitap etmelidir. Halkın hisleri çok sadedir. Halk bir şeyin ya yanındadır ya karşısında; halka göre bitaraf olmak acziyettir. Ayrıca propaganda da anlatılan şey dağınık değil tek bir yöne hitap etmelidir. Yoğun bir propagandayı desteleyecek en önemli unsur şahsiyetler yetiştirmektir; bunu da eğitim sayesinde gerçekleştirirler. Kaliteli bir eğitimin ilk şartı sağlıklı bir bedendir. Sonra kişilik, ahlak, güçlü bir irade, karar verme yetisinin güçlendirilmesidir. Her bireyin ruhunda Alman ırkının ruhu bulunmalıdır (Meriç, 1998: 124-125).

Alman Ulusunun Oluşumunda ve Yayılmasında Propagandanın Etkisi

Nasyonal Sosyalist Parti propaganda faaliyetlerinde gazeteler, filmler, duvar ilanları, radyolar, fısıltı gazetesi gibi pek çok yöntemi propaganda aracı olarak kullanmıştır. Bunlardaki amaç Alman halkını Nasyonal Sosyalist Partiye üye etmektir. Çünkü partinin programı ve Hitler'in söylemleri gereği halkın Nazi partisine üye olması şu anlamı taşıyordu: Alman ırkının üstün olduğuna, toplumsal refahı devletin oluşturacağına aynı zamanda üretim

araçlarının mülkiyetinin toplumlarda olduğuna ve Alman dili, tarihi ve yaşam biçimi etrafında birleşmeyi de kabul etmek demektir. Hakikat ve uluslararası insan hakları gibi şeyler yoktu; Nasyonal Sosyalistlere göre tek gerçek arı ırk olan Almanların hakikatiydi. Gelecek için yapılması gereken ise arı ırka ait vatandaş tipolojisi üretmektir. Bunun üretimi ise ancak Alman ideolojisine uygun “erkek” ler yetiştirmekle mümkün olacaktı (David, 1991:60).

Ülke içinde yapılan en büyük propaganda faaliyeti hiç şüphesiz devletin baskı ve ideolojik aygıtlarının Nasyonalist Sosyalist Partiye geçtikten sonra Nazi olmanın ülke içinde ayrıcalıklı olmayla eş anlamlı olmasıydı. Öyle herkes istediği gibi Nazi Partisine katılamıyordu, partiye katılmanın şartları vardı. Nazi Partisine üye olmanın kriterleri olarak daha önce herhangi bir Mason locasıyla bağlantısı olmamış olmak, Alman ırkına mensup olup 21 yaşını doldurmuş olmak ve Alman vatandaşı olmak sayılabilir. Ayrıca Nazi Partisi yetkilileri eğer istemezlerse parti üyeliğini askıya alabilirler ya da istedikleri toplumsal birliklerin Nazi Partisine üye olmasını engelleyebilirlerdi. Partiye başvuruların reddedildiği durumlarda vardır. Bunlar; üye olmak isteyen bir Yahudi ile evlenmişse ya da evlilik bitmiş olsa dahi o izdivaçtan bir çocuk doğmuşsa veya bir Yahudi locasına kaydı varsa, adı bir suçtan tutukluluk yaşamışsa, askerlikten atılmışsa, genetik bir hastalığı varsa Parti bu başvuruları doğrudan reddedebilir. Nazi Partisine yeni girenler “bağlılık yemini” yaparlar; partinin önemli misyonu öğretici ve pedagojik eğitimlerdir (Ülman, 1957: 170-171). Almanya’da Nasyonal Sosyalist Partiye bağlı birçok birlik kurulmuştu, bunlar karışık çok yönlü yapıya sahiplerdi; meslek gruplarına göre de yaş grubuna göre de tasnifleri mümkündü. Bunlardan birkaçı talebe birlikleri, Hitler’e hayran olan gençlik kolları, Hitler gençliği ve hocalardı. Almanya’da yaşayan insanlar bu oluşmuş birliklerden birinde aktif olarak görev almadığı takdirde refah içinde ve huzurlu yaşaması mümkün değildi (David, 1991: 40-72). Bunun dışında devletin aygıtları ve

kurumları Nazi Partisinin elinde olduğu için parti üyelerine bu propaganda faaliyetleri dışında da iş bulma imkânı sağlanabiliyordu.

Bir Alman ırkı oluşturmak ve onları arî bir hale getirmek için ülke içinde bütün azınlıklara özellikle Yahudiler ve Çingenele yönelik çok ciddi olumsuz propaganda faaliyetleri yapıyordu. Nasyonal Sosyalist Parti propaganda teknikleri ve birçok kitle iletişim aracı yardımıyla oluşturdukları Alman milliyetçiliği etrafında toplanmış halk kitlelerine diğer devletler tarafından yapılacak propagandalardan da korkmaktaydılar. Bu propagandalar Alman milliyetçiliği etrafında toplanmış ulusu dağıtabilirdi. Bundan dolayı düşman devletlere ait yayın yapan radyoları dinleyenler idama çarptırılıbiliyordu. Goebbels ulusa seslenirken halkının özgüvenini, gururunu ve onurunu artıracak cümleler kuruyor; düşmana karşı sonuna kadar direnmeleri konusunda telkinlerde bulunuyordu. Ayrıca Goebbels'in halkın rahatsızlıklarını, sınırlarını, içlerindeki şiddeti Almanlara değil diğer topluluklara yönlendirmeleri konusunda özel teknikler kullandığı da bilinmektedir. Uluslar milliyetlerini tanımlamak diğer halklarla sınırlarını belirginleştirmek için kendi dışlarında düşmanlar belirlerler. Almanlar da Yahudiler, Çingeneler dışında Bolşevikleri de bu listeye eklemişlerdir. Almanya'da bazı güçlü muhalif yapılar ile savaşılan devletlerin ulusları için yalnızca zekice edilmiş laflar çok da işe yaramıyordu. Propagandanın işe yaramadığı durumlarda güç kullanılması icap ediyordu. Zira Goebbels propagandanın işe yaramadığı hallerde "eylem ve hareket" kullanılması gerektiğini düşünüyordu (Doob, 1964: 349-365). Alman devletinin Milli Eğitim ve Propaganda Bakanı olan Goebbels bu hareket ve eylemlerin devlet aygıtları ile yapılması gerektiğini belirterek devletin baskı aygıtları ve ideolojik aygıtlarını propaganda uğruna kullanılması gerektiğinin açıkça belirttiği söylenebilir. Özellikle "Nürnberg Yasaları" olarak bilenen 1935'te alınan kararlarda Nasyonal Sosyalist Parti, Yahudi karşıtı kanunlar çıkarmıştır. Bu kanunlarla Alman ırkından gelenlere üst insan muamelesi

öteki ırklara özellikle Yahudilere ve Çingenelelere ikinci sınıf insan muamelesi yapılmıştır. Alman ırkına mensup olanların diğer ırklarla izdivaçları ırkı kirleteceği ve bozacağı gerekçesiyle yasak edilmiştir. Bunun yanında Nasyonal Sosyalistler Alman ırkının saflığına leke sürecektir herkesi ortadan kaldırmayı hedef edinmişlerdir. Bu durumun elbette en bariz delili milyonlarca Yahudi'nin öldürülmesi ile sonuçlanan tarihe "Holocaust" olarak geçen soykırımdır. Yalnız unutmamak gerekir ki bu yalnız Yahudilere yönelik bir kıyım olmayıp arı ırkı lekeleyeceği düşünülen her topluluğa engellilere, Çingenelelere ve farklı cinsel tercihlerde bulunan insanlara karşı da yapılmıştır (Parlak, 2015: 40).

Nasyonal Sosyalistler iktidara gelmeden önce çalışma alanı olarak gençleri seçmiş ve gençler üzerinde propaganda faaliyetlerine başlamışlardır. Nasyonal Sosyalistlerin söylemleri hareketin bir gençlik oluşumu olduğudur. Nazilerce gençlerin hedef kitle olarak seçilme sebebi enerjilerinin çokluğu, kolay yönlendirilmeleri, Hitlerin Kavgam'da gençleri çalışma alanı olarak göstermesi ve gençlere seslenmesi ve yeni ulus oluşturma idealine gençlerin daha uygun olması gibi nedenlerden dolayı gençler üzerine odaklanıldığı söylenebilir. Bu gerekçelerden dolayı Hitler ülke yönetimine gelmeden önce parti tabanı okullarda eğitim programlarında olmayan etkinlikler vasıtasıyla birçok Alman genci "Hitler Gençliği"ne (Hitler Jugend) dönüştürülmüştür. Eğitim bu gençlik çalışmalarında çok büyük rol oynuyordu. Nasyonal Sosyalist Parti üyesi olan öğretmenlerce ve üniversite hocalarınca verilen eğitimlerde Alman ırkı ve "aryan"ların onurlu, gururlu ve yüce ırklar olduğu fakat diğer ırkları; bozuk, aşağılık ırklar oldukları şeklinde mesajlar verilebiliyordu. Ayrıca okullarda verilen eğitimlerde temel amaç Alman ırkı etrafında vatandaşlık şuuru taşıyan, vefalı, özverili, kendisini Hitler ve Almanya için feda etmeye hazır insanlar üretmektir. Okullardaki Hitler Gençliği'ne verilen eğitimin en temelinde hiç şüphesiz Führer'e itaat vardı. Bu gençlik yapılanması Hitler'in doğum tarihini milli bir tören günü olarak

benimseyip öyle değerlendiriyorlardı. Ayrıca okullarda aldıkları eğitimde ilerde Almanya'ya hizmet edecek fedakâr erler olarak Führer'e sağdık kalacaklarına ant içiyorlardı. Üye sayısı 1933 yılında elli bin civarı olan Hitler Gençliği yapılanması 1935-1937 yılları arasında beş milyon üye sayısını geçmiştir (<https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/indoctrinating-youtherişim>,10.09.2019. URL: 1). Eğitim kurumlarında Hitler Gençliği güçlü Alman ırkı çerçevesinde beden eğitimi etkinliklerine yönlendiriliyor; onlara daha küçük yaşlarda düzenli idman yapmanın önemi üzerine eğitimler veriliyordu. Daha sonra İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesine yakın Hitlerin bu gençlik yapılanması savaş meydanlarına sürülmüş muharebenin son zamanlarına dek çok kararlı bir duruş göstermişlerdir (Çakı, 2018 d: 10-11).

Almanya için en büyük propaganda eseri hiç şüphesiz Kavgam'dır. Hitler eserinde şöyle diyordu; "Tiyatro, sinema, edebiyat, güzel sanatların diğer kolları, basın, duvar ilanları, sergiler medeniyetin ve devletin prensibi olan ahlaki bir fikrin hizmetine verilmelidir... Ferdî hürriyete tanınan hak, ırkı kurtarmak görevi karşısında ikinci planda kalır." (Hitler, 1976: 218). "Tarih; geçmişte neler olduğunu öğretmek için okutulmaz Tarih öğrencinin gelecekte, kendi milletinin hayatını sağlamak için takip edebileceği yolu öğrenmesi için öğretilir... Irkçı devletin görevi, ırk meselelerini ön plana alan bir dünya tarihinin titizlikle yazılmasına nezaret etmektir." (Hitler, 1976: 367). "Öğretim ırkçı devlete millî gururu geliştirmek imkânını sağlamalıdır... Gençlerin eğitilmesi bu şekilde yapılmalıdır. Bu işlem o şekilde yapılmalıdır ki bir genç okulunu bitirdikten sonra yarım bir barışçı veya yarım bir demokrat veyahut bunlara benzer herhangi bir yaratık olmamalı tam bir Alman olarak yetişmelidir." (Hitler, 1976: 372). "Gençlerin kalplerine nasyonalizm ile sosyal adalet hissinin samimi bir sentezi yerleştirilmelidir... Irkçı devlet, gençliği uygun bir surette eğiterek, ırkın bekasını sağlamaya çalışmalıdır. Irk bu zor ve kesin imtihana dayanabilmek için daima yetişmiş ve hazır bir halde

tutulmalıdır. Şu unutulmamalıdır ki, zafer bu yola ilk önce giren millete gülecektir. Irkçı devlet kendi eline teslim edilen gençliğin kalbine ırk ruhunu ve ırk hissini sokabildiği gün öğretmen ve eğitimci olarak üstüne düşen görevi yerine getirmiş ve en büyük gayelerinden birine ulaşmış demektir. Hiçbir genç, kanın halisliğini ve bunun milletimizin bekası için gerekli ve zarurî olduğunu tam manasıyla anlamadan okuldan çıkmamalıdır.” (Hitler, 1976: 373). Nasyonal Sosyalist Parti'nin hüküm sürdüğü yıllarda Almanya'nın kutsal ve en büyük propaganda kitabı olan “Kavgam”da Hitler bir Alman ırkının oluşumu için hem ahlaki yönlendirmelerde bulunuyor hem de devletin bütün aygıtlarını kullanarak nasıl bir Alman ırkının oluşturulması gerektiğini ayrıntılı bir şekilde tarif ediyordu. Sürekli daha gururlu ve onurlu olduklarına dair kendilerine propaganda yapılmış bir ulus elbette diğer milletleri ve ulusları kendinden alt kademedede görececek ve kendilerini onlardan daha üst bir aşamada konumlandıracaklardı.

Hitler'in dünyaya hâkim olmak ve arî bir ırk oluşturmak gibi büyük iki amacı vardı. Bundan dolayı önce Almanya içinde birliği sağlamak daha sonra Alman hayat sahasını büyütürken Avrupa'ya hâkim olmak ve nihayetinde bütün dünyada söz sahibi olmak istiyordu. Alman ordusu istila ettikleri yerlerin filmlerini yapıp orda yaşayan insanların ve öteki devletlerin gözünde ne kadar iyi oldukları yönünde yoğun propaganda faaliyetleri yürütmüşlerdir. Alman devleti propaganda faaliyetleri yaparken bütün kitle iletişim araçları, sinema, sanat ve mimariyi; dış ülkelerdeki işgal ettikleri yerlerde ise bunların yanında yandaş yönetimleri başa getirerek ve oraların halkını basit zevklere yönlendirerek halkın algısını başka yönlere çekmeye çalışmışlardır. Ayrıca politik anlamı olan ve halkın algısı üzerinde etki eden haberler ve mesajlar yaymışlardır (Küçük, 2018: 25-26). Toplumsal olarak bir halkı yönetip yönlendirebileceklerini düşündükleri bütün aygıtları kendi ideolojileri etrafında kullandıkları da yukarıda belirtilenlerden anlaşılabilir.

Hitler ve Nazi Almanya'sı üzerine çalışmaları olan Çakı'nın (2018 c;) "İkinci Dünya Savaşı'ndaki Propaganda Savaşlarında Çizgi Filmin Rolü: Nazi Almanya'sı ve Amerika Birleşik Devletleri Üzerine İnceleme" adlı çalışmasında İkinci Dünya Harbi'nde "Nimbus Libere" adlı bir çizgi film yapılmış. Bu çizgi filmle Nasyonal Sosyalistler Fransa'da Amerika'ya karşı dayanak oluşturmaya çalışmışlardır. Bu çizgi filmle Almanlar hem görüntü hem de çizgi filmde kullanılan seslerle öteki uluslara karşı öfke ve şiddet oluşturmayı amaçlamışlardır. Çizgi filmde Almanlar iyilik, güzellik, saadet, arkadaşlığı temsil ederken; Amerikalılar hile, kin, şantaj gibi olumsuz figürler üzerinden temsil edilmiştir (Çakı, 2018c: 51-63). Bu sayede çocukların zihinleri üzerinde dahi Alman kimliği iyilikle özdeşleştirilmiş; Amerikalıların ise kötülükle zihinlere kazınmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Nasyonal Sosyalistlerin İngiltere, ABD, Yahudiler ve Ruslarla tek başına mücadele etmesi oldukça zordu. Özellikle 1941'lere gelindiğinde Ruslar karşısında savaşı kaybetmişlerdi ve Alman ordusu gücünün büyük bir kısmını yitirmişti. Hem Almanların rakiplerinin güçlü olması hem Almanya'nın eski gücünü kaybetmesi gibi nedenlerden dolayı Almanya kendine müttefik olacak yapıların arayışına girdi (Çakı, Gülada ve Çakı, 2018: 57). Alman askerleri gittikleri yerlerde Müslümanlarla da karşı karşıya geldiler; bundan dolayı Müslümanları kendilerinin yanında savaşa sokmak istediler. Müslümanları etkilemek ve Alman saflarında savaşa sokmak için Alman Propaganda Bakanlığı emrinde çalışan radyolarda Kudüs Müftüsü Hacı Emin El-Hüseyni'ye programlar yaptırılıyordu. Hüseyni; Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya, Arnavutluk, Makedonya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Macaristan, Yunanistan ve Trakya'yı içine alan bölgedeki Müslümanları Alman bayrağı altında İslam'ı yaymaya davet etmiştir. Bu davetler bölgedeki Müslümanları etkilemiş ve Müslümanlar bu davete icabet etmişlerdir. Bu Müslümanlara namaz kılmaları, helal gıda ihtiyaçları ve fes takmaları gibi büyük ayrıcalıklar tanındı. Böylece

Müslümanlar Alman saflarında yerlerini almışlar ve “Hancer Tümeni”ni kurmuşlardır. Savaşa katılan bu gençlere ilk önce Goebbels’in Bakanlığınca yayımlanan “İslamiyet ve Yahudilik” adlı eser okutulmuş. Yahudilere karşı kin ve öfke duymaları sağlanmıştır. Hüseyini daha sonra Nazi askerleri arasındaki Müslümanların temsilcisi olarak onları denetlemiş; ancak onlara Müslümanlara ait selamlama biçimlerinden biriyle değil Hitler selamıyla selam vermiştir. Aynı zamanda Hüseyini Müslüman komutanlarla yaptığı konuşmalarda İslamiyet’in hayata bakışıyla Nasyonal Sosyalistlerin hayata bakışlarının çok da farklı olmadığını bundan dolayı Nasyonal Sosyalistlere itaat etmekle Allah’a itaat etmenin aynı şey olduğunu söylemiştir (Özakıncı, 2010: 79-83). Nasyonal Sosyalistler Hancer Tümeni’nin kurulması için Balkanlardaki Müslümanları birçok konuda tesir altına alma konusunda çaba göstermişlerdir. Bunların birkaçı şöyleydi: Müslümanların nefsi müdafaa yapabilmek için Hitlere katılmaları gerekiyordu. Ayrıca Rusya’dan gelen komünist tehdidi Balkanlara doğru ilerliyordu, bunu da engellemek gerekiyordu. Bütün bunların yanında Hançer Tümeni’ne katılmak bölgede huzur sağlayacak ve katılanların “kahraman” olacaklarına dair propagandalar yapılmıştır (Çakı, Gülada ve Çakı, 2018: 72-73). Bütün bu askeri oluşumlar Hitler’in dünya görüşüne hizmet etmiş ve Nasyonal Sosyalistleri propaganda etkisiyle daha da güçlü bir konuma taşımıştır.

Sanayileşme, propagandanın erişilebilirliğini ve ulaşılabilirliğini arttırmıştır. Özellikle kitle iletişim araçlarının seri üretimi ve kolay yoldan elde edilmesiyle birlikte Alman hükümeti kolayca her yere ulaşabilir hale geldi. Özellikle kitle iletişim araçlarının mesaj göndermede etkin olması Alman Hükümetinin İkinci Dünya Harbine kadar etkin bir şekilde kullanmasını sağlamıştır (Atabek, 2003 :7). Sanayileşmeyle birlikte kitle iletişim araçları etkin kullanıldığı fark eden Goebbels halka doğrudan ulaşımı sağlamıştır. Goebbels, tek taraflı iletişimi sağlayan ve propaganda faaliyetlerine uygun olarak kullanılacak herkese ulaşılacak ve herkesin

ulaşabileceği en önemli araçlardan birinin radyo olduğunu fark eder. Halkın radyo sahibi olması için yoğun çaba gösteren Goebbels çok cüzi fiyata mal edilen radyoları halka düşük fiyata satar. Hitler yönetime geçtikten sonra radyodan 50 kadar halka seslenişi olmuş ve ulus Hitler'i coşku ve hevesle beklemiştir. Hitler'in hitabeti çok güçlü olduğundan alçak tonla konuşurken aniden sesini yükseltmekte bu da dinleyenleri coşturmaktadır. Yaptığı söylevlerde Almanya'nın Birinci Dünya Harbinde aldığı yenilginin intikamının alınacağı, ayrıca eğer halk Hitler'e bağlılık gösterirse onlara yüzyıllar boyunca devam edecek bir Alman devletinin de kurulabileceğinin mesajını verir. Erken saatlerde başlayan ve geç saatlere kadar devam eden radyo yayınlarında Almanya'nın çok şanlı bir geçmişinin ve muhteşem bir geleceğe sahip büyük bir devlet olduğu mesajları zihinlere yerleştirilmektedir. Bu radyolarda yabancı kültürlerle ait hiçbir şeyin çalınmasına ve yayınlanmasına izin verilmiyordu. Radyoda yalnızca Alman kültürüne ait parçalar çalınıyor, Alman kültürüne ait yayınlar yapılıyordu. Böylece radyo tam bir propaganda aracı olarak kullanılıyordu. Almanların bu denli yoğun propaganda yapmadaki en büyük hedefi Almanya'yı özellikle İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında güçlü bir ulus olarak sergilemektir. Özellikle yurtdışı yayınlarda amaç dünyanın bozulmuş düzenini üstün ırka, teknolojiye ve yaşam tarzına sahip olan Almanların düzelterebileceğini bütün uluslara göstermektir (Kasım, 2011: 66-68). Bu Hitlerin savaş propagandasının özünü oluşturmaktaydı. Nasyonal Sosyalistlere göre hayat doğası gereği bir savaş alanı olarak görülmekte bundan dolayı Alman halkları varlıklarını devam ettirebilmek için güçlü olmak ve savaşmak zorundadırlar. Aksi takdirde yok olup gideceklerdir. Bu ülkü Almanları fiziksel olarak hem spora yönlendirmiş hem de teknik anlamda ülke güçlü bir sanayiye benimsemiş ve bu düşünceye uygun olarak ülkenin her yerinde fabrikalar açılmıştır. Zira güçlü olmak Nasyonal Sosyalistlere göre olmazsa olmaz bir durumdur çünkü Hitler Darwin'in doğa kanunları uyarınca, güçlü olanların zayıf olanları yok ettiği

görüşünü benimsiyor ve savunuyordu (Çakı, 2019: 349-350). Bundan dolayı da Almanların spor yaparak fiziklerini, teknik ilerlemeyle sanayilerini geliştirmeleri gerektiğini ayrıca yine savaş sanayilerini güçlendirerek muharebe meydanlarında var olabileceklerini düşündükleri de söylenebilir. Hitlerin “Lebensraum” yani hayat alanı anlamına gelmekte olan ideolojisi temelde Almanya’nın elindeki toprakların Alman ulusuna kâfi gelmeyeceği, bundan dolayı da Almanya’nın bölge ülkelerinin toprakları üzerindeki işgalci siyasetini anlatmaktadır (Uyar ve Korkmaz, 2015: 1336-1337). Bu da yine Almanların savaşmaları için başka bir gerekçe olarak Nasyonal Sosyalistlerin zihinlerinde yer alan bir diğer önemli argümanlardandı.

Etkin propaganda tekniklerinden birkaçı yüz yüze olanlardır. Örneğin toplantılar, seminerler gibi (Doğan, 2015: 298). 1932 yılında Alman hükümeti ilk otobanı hizmete açtı. Fakat başa gelen Nasyonal Sosyalistler propaganda faaliyetlerini daha hızlı, etkin ve ulaşılabilir yapmak için otobanları kullanmaya başladı. Otobanları vardı fakat herkes araba alacak imkâna sahip değildi. Bu bağlamda Nasyonal Sosyalistler tüm vatandaşların taşınabilir olması için büyük propagandalar yaptılar. Yalnız refah seviyesi yüksek olanlar değil sıradan insanlar da bir yerden bir yere gidebilmeliydi. Bu fikir ışığında “halk arabası” adını taşıyan “Volkswagen” düşüncesi böylece yerini almış oldu (Dick ve Lichtenberg, <https://www.dw.com/tr/ilk-otoban-%C4%B1n-hik%C3%A2yesi/a-16143393> 2012 Erişim 14.09.2019. URL:2).

Nasyonal Sosyalist Parti iktidara gelince etkin medya organları olan gazeteleri sıkı bir denetime tabi tutarak bir kaçını mühürler. Diğerlerine de yönetici olarak Nazi Partisi üyelerinden atamalar yapar. Radyolar da devlet tarafından yönetilir. Devlete ait radyoların sinyal güçleri artırılarak etki alanı genişletilir. Filmler propagandanın en etkin taşıyıcılarından biri halini alır, ondan dolayı özel sektör desteğiyle propaganda filmleri çekilir. Sanat ve edebiyatta propaganda için kullanılır. Kitap yazmak için ilgili odaya kayıt

olmak gerekli ön şarttır, kuşkuilanılan kitaplar derhal bakanlık tarafından toplatılır; uygun görülmeyen eserler törenlerle halkın önünde yakılır (David, 1991: 73-74). Hatta posta pullarında bile Nasyonal Sosyalistlerin diğer insanlardan daha değerli olduğu ve Hitlerin büyük bir lider olduğunu belirten propaganda faaliyetlerinde araç olarak kullanılmıştı (Çakı, 2018a: 1589). Kitle iletişim araçları ile birlikte sanatın da propaganda aracı olarak kullanılarak “rıza üretimi” nin sağlanması ve böylece büyük halk kitlelerin yönetilip yönlendirilmesi de söz konusu olmuştu (Altun, 2010: 24). Yalnız bu sanatın bağımsızlığını ortadan kaldırmış sanatı siyasetin hegemonyası altına sokmuş ve sanatı araçsallaştırmıştır (Akgül, 2017: 4). Mimari eserlerde sanat anlayışından ziyade kabalık, büyüklük ön planda tutulmuştur. Böylece mimaride Nazilerin amaçlarına hizmet eder hale getirilmiştir (Küçük, 2018: 24). Kısaca Nasyonal Sosyalist Parti, Alman ırkı etrafında bir toplum oluşmasını istiyor bunun gerçekleşmesi için parti programına koyması gereken bütün maddeleri titizlikle koyup bunu uyguluyordu. Artık Nasyonal Sosyalist parti demek Alman arî ırkının tek çatı altında toplanması ve dış politikada yükselmesi için oluşturulmuş özel bir parti anlamını taşıyordu. Bundan dolayı bu partinin bütün faaliyetleri en temelde Alman ırkı oluşturmaya yönelik faaliyetlerdi. Hatta parti liderleri de bu minvalde çalışıyordu Goebbels anılarını anlattığı kitabında Alman ırkının bozulmasından endişe ederek Almanya’da çalışan yabancı uyruklu işçilerin Alman hanımlarla iletişimlerinin arî ırkı bozabileceğini ve bunun büyük bir soruna neden olacağını dile getiriyordu (Goebbels, 1948: 11). Ülke içinde Alman olmayanlara karşı farklı müeyyidelerde bulunan Naziler iç politikadaki paydaşlarından müeyyideleri uygulama yönünden yardım etmelerini istemişlerdir. Nasyonal Sosyalistler bütün kitle iletişim araçları ile kendi ideolojilerinin propagandasını yapmışlar, düşman ülkelerde Almanya’ya karşı benzer biçimde karşılık vermişlerdir. Böylece savaş ve ticaret gibi birçok alanda Almanya ile diğer devletler arasında büyük bir propaganda yarışı da

başlamıştır (Nuhoğlu vd. 2015: 293-298). Bu alanlarda propaganda usulleri ile devam eden rekabetler propaganda tekniklerinin gelişmesine ve ilerlemesine neden olmuştur.

Sonuç

Nasyonal Sosyalistler Parti, programını arî Alman ırkı ve Hitler'in ideolojisi etrafında oluşturmuştur. Nazi Partisi iktidara geldikten sonra devlet yapısını güçlendirdi propaganda faaliyetleri için özel gazeteler, tiyatrolar, sinemalar, radyoları denetimleri altına alıp başlarına Nasyonal Sosyalist Parti üyelerinden yöneticiler atamıştır. Ayrıca devlete ait olan radyoların da verici noktalarını ve sinyal güçlerini arttırarak halkı her yönden kuşatmıştır. Eğitim de tamamen iyi bir Alman ırkına mensup vatandaş yetiştirme üzerine kurulmuştur. Nasyonal Sosyalistler propaganda faaliyetleri yaparken önemli bir şeyi fark etmişlerdi: tercümenin gücünü. Her söylemi ve bilgiyi önce bir merkezde topluyor sonra halka kendi propagandalarına uygun araçlarla servis ediyorlardı.

Propaganda aracı olarak radyo çok etliydi Goebbels Hitlerin görüşlerini halka aşılama için çok yoğun çaba göstermiştir. O dönemde Goebbels'in emriyle radyo üretimine başlanır düşük fiyata mal edilen radyolar halka çok cüzi fiyatlar karşılığında satılır. Hitler'in konuşmaları bu radyolardan halka ulaştırılır. Radyolarda Alman kültürüne ait şarkılar çalınır, programlar yapılır. Yalnız radyolar değil, çizgi filmlerde de karakterler üzerinden Almanların dürüst, ilkeli, üstün oldukları yönünde mesajlar verilir. Dolaylı yoldan Alman olmayanlara toplumda çok fazla yaşam şansı kalmaz. Toplumun bütün kurumları ırksal öğelerle tanımlanmış ve biçimlenmiştir. Devletin ideolojik aygıtları üzerinden başlayan Alman arî ırkına ait propaganda söylemleri artık halkın içine girmiş ve bizzat halk tarafından taşınır hale gelmiştir. Önce toplumda ayrıksı otlar olarak görülen içerde Yahudiler, Çingeneleler, engelliler ve fiziksel olarak zayıf olanlar ötekileştirmeye ve daha sonra yok edilmeye başlandı. Alman kanını

taşıyanlara devlet tarafından verilen özel haklar ve Almanların gururlarını okşayıcı ve diğer insanlardan üstün oldukları yönünde yapılan propaganda faaliyetleri kısmen Almanların diğer azınlıklar üzerinde kendilerini üstün olarak görmelerini sağladı. Daha önceden belirtildiği üzere ulus devlette siyasi olarak özgürlükler ancak o ulusun vatandaşlarını ya da yurttaşlarını kapsamaktadır. Bir milletin birlik ve beraberliğini sağlamak için ötekileştirme ve dışarda düşman var etme yaygın kullanılan yöntemlerden biri olduğu söylenebilir. Nasyonal Sosyalistler de dışarda Bolşevik ve komünistleri tehdit olarak göstererek halkı Alman ırkı etrafında birleştirmeye çalıştı.

Almanya’da propaganda faaliyetlerinin etkili olmadığı yerde devletin baskı ve güç aygıtları olan Alman subaylarından oluşan Gestapo birlikleri kullanıyordu. Bütün bu faaliyetler sonucunda propaganda üzerinden halka sürekli verilen Alman ideolojisi ve Alman devletinin baskı aygıtları ile bunun desteklenmesi içerde muhalefete rağmen de olsa bir Alman ulus bilincinin oluşmasına neden oldu. Alman ırkına mensup olanlara siyasal, ekonomik, askerî ve kültürel alanlarda daha avantajlı yaşam şartları sağlandı. Bütün bu nedenler dolayı Nasyonal Sosyalistler; Alman ırkına mensup olmayı ülke içinde ayrıcalıklı ve yabancı olanlara karşı üstün kılarak Alman vatandaşlarının Alman kimliğine bağlılığını arttırmışlardır. Bu sayede Nasyonal Sosyalistler Alman ırkını ulus etrafında toplayarak Alman kimliğinin sınırlarını belirgin hale getirmişlerdir.

Kaynakça

- Akçetin, Ç. N. (2016). “Martin Heidegger ve Nasyonel Sosyalizm: O bir Nazi miydi?” *Humanitas Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 47-63.
- Akgül, R. F. (2017).“Nazi Almanya’sı Örneğinde Propaganda Afişleri”*Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.35, Pdf No: 1-22
- Akın, U., Arslan, G.(2014) “İdeoloji ve Eğitim: Devlet- Eğitim İlişkilerine Farklı Bir Bakış”, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 81-90.
- Altun, S. U. (2010). “Hitler Almanya’sında Sanat ve Propaganda” *Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, S.5,23-39.

- Aslan, M. M. (2017).“Lenin Türü Propaganda”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,Yıl5, S. 48, 232-241.
- Atabek, N. (2003).“Propaganda ve Toplumsal Kontrol”, Selçuk Üniversitesi,2(4),4-12.
- Atagün, B. (2018, 19 Temmuz). Adolf Hitler Nasıl Führer Oldu? Erişim Tarihi 04.08.2019, <http://www.ha-ber.com/adolf-hitler-nasil-fuhrer-oldu-makale,32542.html>
- Aydın, R. (2018). “Ulus, Uluslaşma ve Devlet: Bir Modern Kavram Olarak Ulus Devlet” Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 6(1), 229-256.
- Cevizci, A. (1999).Felsefe Sözlüğü, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Coşkun, V. (2004). “Küreselleşme ve Ulus Devletin Geleceği”, Muhafazakâr Düşünce, Yıl,1 Sayı,1.S.239-258
- Cuff, E. C., Sharrock, W. W., Francis, D. W. (2015).Sosyolojide Perspektifler, (Çev. Ümit Tatlıcan), İstanbul: Say Yayınları.
- Çakı, C.(2018a).“Nazi Almanya’sı Döneminde Basılan Posta Pullarının Propaganda Amaçlı Kullanımı”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 6(2), 1569-1595.
- Çakı, C.(2018b).“Adolf Hitler’in kült Lider İnşasında Kullanılan Propaganda Posterlerinin gösterge bilimsel analizi”. Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 3(6), 24-38.
- Çakı, C. (2018c). “İkinci Dünya Savaşı’ndaki Propaganda Savaşlarında Çizgi Filmin Rolü: Nazi Almanya’sı ve Amerika Birleşik Devletleri Üzerine İnceleme”, Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları (Hire),1(2),51-63.
- Çakı, C. (2019), “Nazizm İdeolojisinde Sporun Sunumu: Spor Konulu Nazi Propaganda Posterleri Üzerine İnceleme” TRT akademi, 4(8),347-366.
- Çakı, C., Gülada, O. M., Çakı, G. (2018). “Balkanlarda Bir Nazi Ordusu: Nazi Propaganda Afişlerinde Hançer Tümeni”, Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, E dergi,7(2), 55-77.
- Çelik, H. (2017). “Eylemli Propaganda Kavramı ve Klasik Koşullanma” ArelEysad,2(1), 35-52.
- Çetin, H. (2001). “Devlet, İdeoloji ve Eğitim”, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi,25(2),201-211.
- Çetin, N. B. (2014). “Propaganda Olgusu ve Propagandanın Amerikanlaşması”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24(2),239-265.
- David, C. (1991).Hitler ve Nazizm,(Çev.: Hüseyin Boysan),İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Dick, W., Lichtenberg, A.,(2012). İlk otobanın hikâyesi,(Çev. Başak Demir), Erişim, 14.09.2019 <https://www.dw.com/tr/ilk-otoban%C4%B1n-hik%C3%A2yesi/a-16143393>

- Doğan, İ., (2015). “ Propaganda Aracı Olarak İnternet: Kayseri İli Merkez Seçmeni Üzerine Bir Alan Araştırması”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 3(2), 296-319.
- Doob, W. L. (1964).Goebbels'in Propaganda İlkeleri,(Çev. Ünsal Oskay),New York: 337-366.
- Duman, M. (2018). II. Dünya Savaşı Sonrasında CHP Hükümetlerinin Dış Politikaya Yönelik Propaganda Faaliyetleri (Amaçlar, Araçlar, Yönelişler), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eşki, Uğuz, H., Saygılı, R. (2016) “Küresel Dünyada Ulus Devlet”, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Ekim, Yıl:16 Sayı:32, 127-147.
- Foucault, M. (2016). Cinselliğin Tarihi. (Çev.: Hülya Uğur Tanrıöver). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Friedlander, S. (2016).Nazi Almanya'sı ve Yahudiler, Cilt 1, (Çev. Ali Selman), İstanbul, İletişim Yayınları.
- Goebbels, P. J. (1948), The Goebbels Diaries (İngilizceye Çev. Louis P. Lochner), Newyork: Doubleday & Company, Inc.
- Goebbels, P. J. (2016). Gerçek Yüzüyle Komünizm ve Teori ve Pratikte Bolşevizm. (Çev. Zehra Köroğlu), İstanbul: Bilge Karınca Yayınları.
- Güldekin, N.(2006). “Ulus, Ulus-Devlet ve Uluslaşma Kavramlarına İlişkin Tartışmalar Ve Türkiye” C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 7(2), 157-168.
- Güngör, S.(2001). “Althusser'de İdeoloji Kavramı”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Y:2001, 6(2), 221-231.
- Gür, T.(2018). Nazi Almanya'sı Soykırımına Maruz Kalan Yahudiler Ve Onları Kurtarma Mücadelesi Veren Türk Diplomatlar,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hitler, A.(1976).Kavgam, İstanbul: Toker Yayınları.
- Holocaust Encyclopedia <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/indoctrinating-youtherişim,10.09.2019>. URL: 1).
- Karaca, N. (2014).Siyaset Sosyolojisi, Ünite 7,Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları.
- Karaca, N. (2018).Siyaset Sosyolojisi Okumaları, Erzurum: Femonen Yayıncılık.
- Kasım, M. (2011). “Hitler Döneminde Propaganda Aracı Olarak Radyo” Selçuk İletişim 6(4), 64-75.
- Katman, F. (2012). “Hitler”, İstanbul Aydın Üniversitesi Uygulama Dergisi, Nisan/ Mayıs, S:12-15.
- Kazancı, M. (2012). “Althusser, İdeoloji ve İdeolojiyle İlgili Son Söz”. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, İstanbul University Faculty of Communication Journal, 0 (24), Retrieved from <http://dergipark.org.tr/iuifd/issue/22865/244156>.

- Kazancı, M. (2002). “Althusser, İdeoloji ve İletişimin Dayanılmaz Ağırlığı”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, 57(1), 56-87.
- Kılıç, S. (2012). “Çocuk Sahibi Olmak İçin Dinsel-Sihirsel Bir Uygulama: İrk Atma Ocağı (Takmak Köyü-Elif İskeçe Örneği)”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 63, 297-310.
- Kılıçbay, M. A. (1996). Uyruktan Vatandaşa Geçimden İktisada, Ankara: İmge Kitabevi.
- Konak, N. (2011). “Ekonomik Küreselleşme ve Ulus-Devlet: Kuramsal Yaklaşımlar”. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 1, 149-164.
- Küçük, E. (2018). “Türkiye’de Nazi Almanya Propagandasına Bir Örnek: Ankara ve İstanbul’da Alman Mimari Sergileri”, Ankara Araştırmaları Dergisi, 6(1), 23-38
- Mazıcı, E. T. ve Çakı, C. (2018).“Adolf Hitler’in Korku Çekiciliği Bağlamında Kamu Spotu Reklamlarında Kullanımı”, Erciyes İletişim Dergisi Akademia, 5(3), 290-306.
- Mc Carthy, D, E. (2002).Bilgi Kültürü, (Çev. A. Figen Yılmaz), İstanbul: Çiviyazıları.
- Meriç, C.,(1998). Ümrandan Uygarlığa, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Murray, H. (1943). “Adolf Hitler’in Hitap Gücü ve İkna Kabiliyeti” Erişim Tarihi 05. 08. 2019 <http://www.gizemligercekler.com/adolf-Hitler'in-hitap-gucu/>
- Nuhoğlu, M., Boyraz, B., Dolunay, A., İlhan, M.,(2015). “Der Adler Örneğinde Nasyonal Sosyalist Almanya’da Süreli Yayınlarda Propaganda”, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 8(40), 292-299.
- Özakıncı, C. (2010). “Hitlerin İmamları”, BD, Haziran, 76-86.
- Özdoğan, A. (2003). Ulus Devlet ve Coğrafyanın İnşası, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Kent ve Çevre Bilimleri Anabilim Dalı.
- Parlak, M. T.,(2015). “Galilerin Adaleti: Nürnberg ve Tokyo Askeri Ceza Mahkemeleri”, ABMYO Dergisi, S. 38, S37-53.
- Qualter, H, T. (1980).“Propaganda Teorisi ve Propagandanın Gelişimi”, (Çev. Ünsal Oskay), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 35(1),255-307.
- Sağ, V., Aslan, M. (2001). “Ulus, Uluslaşma ve Ulus Devlet”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık, 25(2), 173-183.
- Sunar, İ.,(1999).Düşün ve Toplum, Ankara: Doruk.
- Taşçı, S. (2006).Yüzyılı Düşünmek, İstanbul: Say Yayınları.
- Ulu, C. (2012). “Çanakkale Muharebeleri Sırasında Basının Propaganda Aracı Olarak Kullanılması: Harp Mecmuası Örneği”, Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ, Yıl:10. S, 12,61-83.
- Uyar, H. ve Korkmaz, Ç. C. (2015). “Birinci ve İkinci Dünya Savaşı’nın İşbirlikçi Hükümetleri: Damat Ferit Paşa ve Vichy Hükümetleri”, Belgi, S. 10, 1331-1341

- Ülman, A. H. (1957). “Alman Nasyonal Sosyalist Partisi”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi,12(4), 148-179.
- Ünlütürk, Ö. (2015). “İrk” Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Adli Antropolojide Kullanımı”, Antropoloji, S. 29, 93-116.
- Yıldız, U, F., Günay, D, V.,(2011). “Yazınsal Söylemin İdeolojik Boyutu”,SynergiesTurquien°,4, 153-167.
- Yılmaz, N. (2013). “Weimar Dönemi ve Öncesinde Meydana Gelen Siyasi Çekişmeler ve Ekonomik Krizlerin Alman Sosyal Demokrat Partisi Bağlamında Bir Değerlendirmesi” Sosyal Bilimler Dergisi, XV(1), 73-87.